

Teodor Mazilu nu mai scrie

Teodor Mazilu nu va mai scrie. A pus punct negru unei opere dramaturgice considerabile, pe care, printr-o bizară coincidență, Editura „Eminescu” tocmai o pregătea pentru tipar într-un volum **definitiv**. La apariția acelei cărți de „Teatru comentat” vom avea, cred, răgazul și înlesnirea de a medita mai pe îndelete asupra creației. În fața mormintului proaspăt ești îndeobște prea tulburat, mai ales când știi că gheara bolii a sfîșiat carnea unui om care de-abia împlinise cincizeci de ani. Ciudat: la vîrsta aceasta a pierit și Molière...

Mazilu a fost prozator, poet, gazetar, eseist, dramaturg, un filozof al genului comic, și e neîndoielnic că opera sa integrală va beneficia de exegezele pe care le merită. Dealtfel, nici referințele de pînă acum nu sînt neglijabile. E de presupus că teatrul său, care ocupă un loc distinct în istoria literaturii dramatice românești, își va avea, de asemenea, comentariul pe măsură. S-a văzut, de la debutul strălucit, răscolitor, din 1964, că scriitorul are geniu dramatic (cuvîntul a fost rostit atunci, într-o împrejurare publică, de Horia Lovinescu). Aducea un tip novator de comedie grotescă, de o originalitate absolută, cu o radicalitate satirică excepțională, de orientare social-politică netă și clară. În numai 15 ani — cam cît și-a elaborat opera dramatică și Caragiale — Mazilu a dat un mare număr de piese de dimensiuni varii, într-o coerență a atitudinii creatoare, care face posibilă colarea pieselor scurte în nenumărate formule spectaculare, și dă posibilitatea, criticului și istoricului specializat, să urmărească temele și tipurile fundamentale, ca într-o singură și unitară lucrare.

Deși, în anumite perioade, piesele sale s-au aflat mai cu seamă în afara scenei, în ultimii ani ele au revenit cu putere, și s-au afirmat în reprezentății de distincție. Seminarul de dramaturgie și teatrologie ce le-a fost consacrat la Cluj-Napoca a arătat cit de întinsă și ramificată e implantarea lor în teatrul românesc contemporan.

Ce înfrîurire au exercitat asupra artiștilor, și a altor dramaturgi. Cum au influențat creația unor regizori, actori, scenografi. Cît de interesant vibrează publicul la aceste spectacole, în unele locuri — „Nottara”, „Bulandra”, Cluj-Napo-

ca (Teatrul Național și Teatrul Maghiar de Stat), Oradea, Piatra-Neamț și altele — aceasta putîndu-se vedea atît din cronici, articole, anchete gazetărești, cît și din cerințele formulate de spectatori la întîlniri cu oamenii de teatru, precum și din premiile obținute în felurite competiții de artă. Prejudecata binevoitoare, sau răuvoitoare, că e vorba de un autor absurd (sau absurdist — cum îi zicea cineva), greu de priceput prin încifrare și inaccesibil, a fost spulberată. Ultima comedie, **Mobilă și durere**, reținută de mai multe trupe, le-a adus tuturor intense satisfacții. Ar fi, dealtfel, și de neînțeles ca oamenii de azi să nu priceapă pe cine, și de ce, infamează aceste nobile și ardente scrieri, punînd în bătaia unei dizolvante ironii prostia agresivă, abjecția învăluită în sentimentalism, asocialitatea, amoralitatea, refuzul mizer și ridicol al valorilor societății actuale.

Că personajele sale sînt extrase pure de realitate, chiar ca eroi ai unor întîmplări fantastice, o demonstrează și agresivitatea cu care nu o dată au fost întîmpinate — și mai sînt — creațiile lui Mazilu. Cu cît satira e mai necruțătoare și mai certă, cu atît colectează mai multă și mai fieroasă ripostă. Stau mărturie ilustrele exemple ale lui Swift și Gogol, nefericirile lui Caragiale, luptele de-o viață cît un veac ale lui Shaw, și, chiar de la începuturile începuturilor, semnul biciului pe spinarea lui Aristofan. Dar ea, satira, rămîne neînduplecată și nu poate fi îmblînzită. E totdeauna simptomul sănătății morale și încrederii în sine a unei societăți, umorul satiric fiind expresia cea mai vie și mai populară a conștiinței sale critice. Teodor Mazilu este, prin excelență, comediodragul umanist (și-a iubit cu patimă semenii) al unei epoci ce se construiește negînd, cu violență revoluționară, legitimată istoric, tot ceea ce-i contrariază idealul și cade în delict de inautenticitate.

Ultimele premiere pe care și le-a văzut dramaturgul au fost cele clujene — **Acești nebuni fătarnici** la Teatrul Maghiar de Stat și **Mobilă și durere** la Teatrul Național. Ultimele referințe despre înalta și bogata sa artă, pe care le-a citit, pe patul de spital, au fost cele din „Tribuna”, încheiate cu articolul meu intitulat **Epilog**. Fusese, cînd s-a tipărit, doar epilogul unei dezbateri despre creația sa !... Boala l-a chinuit atît de cumplit, încît atunci cînd și-a revenit — după zeci și zeci de ore de încrîncenare stoică și semiconștiință —, n-a mai putut rosti nici un cuvînt. S-a uitat, cu limpezime, la puținii oameni din jurul său, și din ochii aceia care au privit atît de profund suferințele lumii, în clipa izbăvirii, au izvorît două lacrimi.

Spre neuitare.

Valentin SILVESTRU